

Kartal Zsuzsa azt mondta a tévében: – Megkérdeztem Eörsi Pistától, mi lesz a szatíráiddal, mi lesz a humoroddal, most, amikor minden kimondható? – Eörsi válasza: – Hát ne legyen irodalom, ha élet van! Üsse kő az irodalmat! Ha többé nem kell üzengetni az olvasóknak, és meg lehet írni mindent publicisztikában is...

Hát, nem tudom. Mégis. Ilyen attitűddel nem érdemes belefogni az író-, ne adj' Isten, a számítógép kopogtatásába. Írni, zenét szerezni, urambocsá!, építeni, csak akkor érdemes – deklaratívabb leszek –, szabad, ha valamiféle belső kényszer űz, hajt; mintha állig fölfegyverzett katonák üldöznék a művészt, jól kiképzett dobermanokkal. Meg, ha oly életszükségletté válik, mint az evés, ivás, egymás testi-lelki-szellemi megkívánása. Üzengetni? Üzengessen a tehetségtelenje! A művész – és most már nem érdekel senkit, hiszen úgymond: szabad országban élünk, hogy mivel se filozófusunk, se politikusunk nem volt, legalábbis igazi nem, az íróra hátrult minden; Illyés szerint még a vízügy problematikája is –, nos, a művész, ha kell az embereknek, ha nem, legbensőbb jajongását, torokszorító fájdalmát, szorongásait, saját meztelenségét teszi elénk, valahogy úgy, mint Jézus: íme, ez az én testem...

Dacára az ellentétes és ellenséges attitűdöknek, 1996 késő őszen Budapest peremvárosában megjelent egy antológia, tizen-, huszonéves lányok-fiúk együttes verseskötve. Igen, együttesé. Olyanok ők, mint egy futbalcsapat. Netán válogatott. Pesterzsébeten.

A csend lépcsőin

Nem üzennek senkinek. Önmagukat adják. Semmi mást. Csak úgy. Ez és ez vagyok én. Ó meg amolyan. Vagy mindez mégis üzenet? Kinek? Nekünk, olvasóknak, egymásnak, netán az úgynevezett szakmának? Nem. Hatnak, de nem akarnak hatni. Ha keltenek, hát vigyék őket. Ha nem, úgy is jó, bár fájdalmas. De ki ne fájjon a leginkább, ha nem a költő? Lehet-e fájdalom, rettegés, szorongás nélkül valaki is az írás művésze? Lehet. Ez a többség. De a kisebbség a több. Csigában a tenger morajlása. Költői csoportosulás. Fölmutat egy könyvet. Mint az oltáriszentséget. A pap. Mise ez. Áldozás. Gyónás után. Egy külsőnében is gyönyörű könyvet: Lépcsők a csendbe. Ez a címe. Lépek. Halk cipőkopogás.

Lányok és fiúk. Hat lány, két fiú. Nyolcan. Egyelőre. Reménység. Hogy majd lesznek többen is. Kinevelődik köréjük egy igazi velük-korú kritikus réteg. Emberek, akik róluuk írnak. Fölemelve őket. Mint az oltáriszentséget. A pap. Áldozáskor. Gyónás után.

Jegyzetek közt lapozok. A megjelenés után engem ért a tisztesség, hogy bemutatam őket, Mátrafüreden. Szállodában. Szép számú közönség. Akik hallgattak minket. Beszédeket és zenét, fölolvast és szavaltot. Lapozok jegyzeteimben. A könyv „fülein” színes fotók. Meg a lapok közt. Lányok és fiúk. Egymásba kapaszkodnak. A tekintetükkel. Gyanús ez a sok leány. Női költők.

Költők vagy nők? Lehet nő költő? Vagy akkor már nem is nő többé? Talán. De mit számít ez? Meg nem mondja senki, kik is írták a verseket. És ez a lényeg. A többi családárság. Mert mi a lényeg? Nagy Cili elsőprő lendülte. Iván Ivett képi látása, pontos korrajza. A tetszhalott emberiségnek föl adott utolsó lehetőség – a vers. Két lány, érett költészete. Szerintem. És Kárpáti Kamil szerint is. A költő, aki ebben a csoporttestben a lélek. Mester és tanítványai. Akik immár maguk is mesterré érnek. Csak türelem. Bár ahogy Karinthy mondta, a türelem rózsát terem, de semmi mást! Hát igen. Legföljebb Rózsássyt. A Barbarát. Aki rövid verseket ír. És akkor mi van? Nem az a lényeg, vélte Pilinszky, hogy valaki rövid, vagy hosszú verset ír. Indokolt tege. Nála bizony, indokolt a rövidség. Ezt persze, nem tudom. De érzem. Benyovszky Anita visszabújik a gyerekkor – Zolnay Vilmossal szólva –, „édességébe”, de nem nosztalgizálva, búsongva, hanem menekülve. Sinkó Kriszta érzékeny fénye opálos. Pacziga Andreától eredezik a kötet cím. S a cím alatt vesszorok: „Hosszú lépcsőn visz az utam. / A levegőbe sikoly harap.” Tizenéves lányok. Oravecz Péter és Szentmártoni János már második könyvükre készülnek. Díjuk is van már. Ötvenhat egyetlen költő-mártírja, Gérecz Attila neve csillog rajta. Új nemzedék ők, a Nyugat-Újhold „szupersztrádn”. Lányaim-fiaim lehetnének. Kihunyó költői tüzet megpiszkálva, fölnéznek rájuk. Hát íme: így is lehet manapság. A csend lépcsőin nyolcan. Lépkednek.

Hoppány Zsolt